

Regelverk for nyankomne elever og voksne

Nyankomne elever og voksnes rett til opplæring er regulert i opplæringsloven.

REGELVERK | SIST ENDRET: 31.10.2024

Grunnskoleopplæring til barn og ungdom mellom 6 og 15 år

Barn i opplæringspliktig alder har rett til grunnskoleopplæring når det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder.

Kommunen har ansvaret for grunnskoleopplæringen til alle som er bosatt eller oppholder seg i kommunen.

For barn i asylmottak eller omsorgssenter, har kommunen der asylmottaket eller omsorgssenteret ligger ansvaret for grunnskoleopplæringen.

Rett til grunnskoleopplæring

Kommunen skal oppfylle retten om grunnskoleopplæring så snart som mulig, og senest innen én måned. Dette står i opplæringsloven § 2-1.

Barn av asylsøkere som venter på å få avgjort søknaden sin, har rett til å gå på skole hvis det er sannsynlig at de får oppholdstillatelse, eller at det vil ta mer enn tre måneder å få behandlet søknaden. Det kan som hovedregel legges til grunn at det er sannsynlig at både asylsøkere og personer med flyktningstatus skal være i Norge i mer enn tre måneder.

At opplæringen skal starte så raskt som mulig vil i praksis bety at kommunene ikke

skal utsette oppstart lenger enn nødvendig, selv om de er innenfor fristen på én måned. Kravet innebærer at kommuner som klarer å gi barn opplæring fra første dag etter at de har kommet til Norge, skal gi et tilbud fra dette tidspunktet. ¹...

En kommune som vet, eller går ut fra, at det kommer nye barn i grunnskolealder til kommunen, må derfor sette i gang prosessen med oppstart så raskt som mulig. Kommunen skal gi opplæring selv om de ikke fra oppstartstidspunktet klarer å gi et fullverdig opplæringstilbud i tråd med opplæringsloven. Kommunen må da sette i gang med de delene av opplæringen som de har kapasitet til å gi, for eksempel starte med å gi opplæring i noen utvalgte fag.

Opplæringen må oppfylle lovens krav til fullverdig opplæringstilbud senest innen én måned. Fristen på én måned gjelder fra det tidspunktet barnet kommer til landet, uavhengig av om barnet flytter mellom kommuner etter ankomst til landet.

Det har ingen betydning om oppholdet i Norge er lovlig eller ikke.

I forbindelse med et historisk høyt antall flyktninger fra Ukraina, er kommunenes frist for å gi et fullverdig opplæringstilbud midlertidig utvidet fra én til tre måneder. Kommunene skal likevel forsøke å gi opplæringstilbud så raskt som mulig og ikke utsette opplæringen lenger enn nødvendig, selv om de er innenfor fristen på tre måneder.

Plikt til grunnskoleopplæring

Alle barn i Norge har plikt til grunnskoleopplæring fra det året de fyller seks år, til de har fullført 10. trinn. Det står i opplæringsloven § 2-1. For barn som kommer til Norge inntreer plikten når de har oppholdt seg i Norge i tre måneder. Det står i opplæringsloven § 2-2. Eleven oppfyller plikten om hen går på en offentlig skole, en godkjent privat skole eller får privat undervisning i hjemmet.

Foreldrene kan ikke si nei til at barnet skal gå på skolen. Kommunen kan fritta elever fra opplæringsplikten hvis hensynet til eleven tilsier det, for eksempel hvis det er klart at oppholdet bare vil vare kort tid utover tre måneder.

Plikten til grunnskoleopplæring gjelder ikke lenger hvis barnet oppholder seg i utlandet i tre måneder. Det står i opplæringsloven § 2-2.

Organisering av grunnskoleopplæringen

Barn som kommer til Norge, skal plasseres på det trinnet som passer med alderen. Kommunen kan gjøre unntak der en konkret vurdering viser at barnet bør plasseres på et lavere trinn. Det står i opplæringsloven § 2-1.

Barn som kommer til Norge har de samme rettighetene og pliktene som andre elever, så lenge ikke loven sier noe annet. Blant annet har elevene rett til å få opplæring i vanlige klasser ved nærskolen. Elevene kan ikke deles inn i grupper etter etnisitet, og kan bare deles inn i grupper etter kjønn hvis det er særlig tungtveiende grunner for det. Det står i opplæringsloven § 14-2.

Særskilt språkopplæring

Elever som har et annet morsmål enn norsk eller samisk, har rett til særskilt språkopplæring frem til de kan norsk godt nok til å følge den vanlige opplæringen. Det står i opplæringsloven § 3-6.

Særskilt språkopplæring skal bestå av forsterket opplæring i norsk, og om nødvendig også tospråklig opplæring i fag og/eller morsmålsopplæring. Forsterket opplæring i norsk og tospråklig opplæring i fag skal gis ved den skolen eleven går på til vanlig. Morsmålsopplæring kan gis ved en annen skole enn den eleven går på til vanlig. Dette henger sammen med at morsmålsopplæring kommer i tillegg til det ordinære timetallet.

[Les mer om særskilt språkopplæring](#)

Innføringsopplæring

Kommunen kan også organisere opplæringen for elever med kort botid i Norge, og som har vedtak som særskilt språkopplæring, i egne grupper, klasser, eller ved egne skoler. Dette kalles innføringsopplæring. Kommunen må vurdere at denne organiseringen er til elevens beste, og foreldrene må samtykke til slik opplæring.

Hvis eleven eller foreldrene ikke samtykker til at eleven skal få innføringsopplæring, kan eleven velge å få opplæring i en vanlig klasse. Eleven har fremdeles rett på særskilt språkopplæring. Innføringsopplæring skal ikke gis lenger enn nødvendig, og maksimalt inntil to år. Dette står i opplæringsloven § 3-7.

[Les mer om innføringsopplæring](#)

Videregående opplæring for ungdom 16-24 år

Ungdom som har fullført norsk grunnskole eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til videregående opplæring for ungdom. Det står i opplæringsloven § 5-1. Det stilles ikke krav til norskkompetanse ved inntak til videregående opplæring. Denne rettigheten gjelder innen utgangen av det skoleåret eleven fyller 24 år.

Hva som menes med opplæring tilsvarende norsk grunnskole er utdypet i forskrift til opplæringsloven § 4-1.

De som har fullført videregående opplæring i et annet land, men som ikke får godkjent opplæringen som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge, har rett til å få videregående opplæring. Dette står i opplæringsloven § 5-1.

For å få rett til videregående opplæring må søkeren ha lovlig opphold i Norge. Ungdom som oppholder seg lovlig i landet mens de venter på å få avgjort søknaden om oppholdstillatelse, har likevel rett til videregående opplæring hvis de er under 18 år og det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder.

Hvis ungdommen fyller 18 år i løpet av et skoleår, har hen rett til å fullføre skoleåret som begynner det året han eller hun fyller 18. For de som får avslag på søknaden om oppholdstillatelse, gjelder retten til videregående opplæring fram til dato for endelig vedtak. Dette står i opplæringsloven § 5-9.

Det er fylkeskommunen som skal oppfylle retten til videregående opplæring for alle som er bosatt i fylkeskommunen. Det stilles ikke krav om å være registrert bosatt i Folkeregisteret for rett til videregående opplæring før fylte 18 år. For de ungdommene som bor i mottak, vil det være den fylkeskommunen hvor mottaket ligger som har ansvaret for å oppfylle retten til opplæring.

Fylkeskommunen kan velge å ta inn asylsøkere over 18 år til videregående opplæring mens de venter på vedtak om oppholdstillatelse. Det er en forutsetning at de ikke får plassen på bekostning av en annen søker med rett til videregående opplæring.

Særskilt språkopplæring

Elever som har et annet morsmål enn norsk eller samisk, har rett til særskilt språkopplæring frem til de kan norsk godt nok til å følge den vanlige opplæringen. Det står i opplæringsloven § 6-5.

Særskilt språkopplæring skal bestå av forsterket opplæring i norsk, og om

nødvendig også tospråklig opplæring i fag og/eller morsmålsopplæring. Forsterket opplæring i norsk og tospråklig opplæring i fag skal gis ved den skolen eleven går på til vanlig. Morsmålsopplæring kan gis ved en annen skole enn den eleven går på til vanlig. Dette henger sammen med at morsmålsopplæring kommer i tillegg til det ordinære timetallet.

[Les mer om særskilt språkopplæring](#)

Innføringsopplæring

Fylkeskommunen kan også organisere opplæringen for elever med kort botid i Norge og med vedtak som særskilt språkopplæring i særskilte grupper, klasser, eller ved særskilte skoler. Dette kalles innføringsopplæring. Fylkeskommunen må vurdere at slik organisering er til elevens beste, og eleven må samtykke til slik opplæring. Hensyn til integrering tilsier at innføringsopplæring ikke skal gis lenger enn nødvendig, og maksimalt inntil to år. Dette står i opplæringsloven § 6-6.

[Les mer innføringsopplæring](#)

Mulighet til å gi mer grunnskoleopplæring

Kommuner og fylkeskommuner kan tilby forberedende opplæring etter opplæringsloven § 18-2 til elever som har rett til videregående opplæring, men som har behov for mer grunnskoleopplæring for å kunne fullføre videregående opplæring. Dette står i opplæringslovens § 9-7.

Et eksempel kan være ungdommer som har kommet til Norge sent i grunnskoleopplæringen og ikke har et godt nok faglig grunnlag til å gjennomføre videregående opplæring. I tillegg kan de ha store språklige utfordringer.

[Les mer om tilbud om mer grunnskoleopplæring](#)

Plikt til å ha et tilbud i overgangen

Fylkeskommunen skal ha et opplæringstilbud for elever som har rett til videregående opplæring, men som mangler faglige eller språklige forutsetninger for å delta i eller gjennomføre slik opplæring. Dette står i opplæringsloven § 9-6.

Det er opp til fylkeskommunen hvordan de organiserer tilbudet, hvilket innhold det har og hvem som er i målgruppen. Det er også opp til fylkeskommunen om de vil samarbeide med andre og om de vil ha løpende eller fast inntak.

Hvis fylkeskommunen har et tilbud om mer grunnskoleopplæring, kan dette oppfylle plikten til å ha et tilbud i overgangen.

Opplæring for nyankomne voksne

Rett til forberedende opplæring

Ungdom og voksne som ikke har rett til videregående opplæring ¹, og ikke lenger har rett til grunnskoleopplæring, har rett til forberedende opplæring for voksne. Det står i opplæringslovens § 18-2.

Søkere til forberedende opplæring må ha lovlig opphold i Norge. Ungdom som oppholder seg lovlig i landet mens de venter på å få avgjort søknaden om oppholdstillatelse, har likevel rett til forberedende opplæring når de er under 18 år og det er sannsynlig at de skal være i Norge i mer enn tre måneder.

Hvis ungdommen fyller 18 år i løpet av et skoleår, har han eller hun rett til å fullføre skoleåret som begynner det året han eller hun fyller 18. For de som får avslag på søknaden om oppholdstillatelse, gjelder retten til forberedende opplæring fram til dato for endelig vedtak. Det står i opplæringslovens § 18-10.

Se film fra IMDi om hvordan endringer i opplæringsloven åpner for flere utdanningsmuligheter for voksne innvandrere og nyankomne.

Rett til videregående opplæring

Ungdom og voksne som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarende opplæring, men som ikke har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse, har rett til videregående opplæring for voksne fra det året de fyller 19 år. Det gjelder også voksne som har fullført videregående opplæring i et annet land, men ikke får denne opplæringen godkjent som yrkes- eller studiekompetanse i Norge.

Søkeren må ha lovlig opphold i landet. De som venter på svar på søknad om opphold, har ikke rett til videregående opplæring. Fylkeskommunen kan likevel

velge å gi slik opplæring, hvis dette ikke går utover tilbudet til elever og voksne deltakere med rett til videregående opplæring.